

Encyklopedia Solidarności

<https://encysol.pl/es/encyklopedia/hasla-rzeczowe/23858,Region-Chełm-NSZZ-S.html>
19.05.2024, 17:40

Region Chełm NSZZ „S”

Hasło wydrukowane w **Tom IV**

Region Chełm NSZZ „S”, pierwsza jednodniowa akcja protestacyjna w woj. chełmskim 17 VII 1980 (Lubelski Lipiec 1980) w oddziałach Przedsiębiorstwa Transportowo-Sprzętowego Budownictwa Transbud w Chełmie i Rejowcu. 19 VII 1980 kilkugodzinne strajki w Zakładzie Komunikacji Miejskiej i Wagonowni PKP w Chełmie. W ZKM zawieszono protest do 23 VII, oczekując przyjęcia postulatów płacowych przez dyrekcję; 23 VII 1980 ponownie podjęto jednodniowy strajk, zakończony realizacją żądań. 21 VII 1980 strajkował Zakład Transportu Łączności; w innych zakładach w województwie pracownicy zgłaszali postulaty, gł. płacowe i socjalne. 22 VII 1980 oblano czerwoną farbą pomnik Braterstwa Broni w Chełmie. 5 IX 1980 zastrajkowała załoga Zakładów Przemysłu Odzieżowego Cora w Krasnymstawie.

27 IX 1980 powołano MKZ NSZZ „S” w Chełmie z przew. Bogusławem Mikusem, wiceprzew. Andrzejem Łukaszczukiem, Mieczysławem Iwaniukiem, Franciszkiem Szwedem, sekretarzem Barbarą Rurą. Siedziba MKZ pocz. w Chełmskim Przedsiębiorstwie Budowlanym, nast. przy ul. Świerczewskiego (obecnie Piłsudskiego), od I 1981 przy ul. Bojowników o Wolność i Demokrację (obecnie Dreszera).

Od 22 IX 1980 powstawały struktury zakładowe „S” we Włodawie. 18 X 1980 powołano Tymczasowy MKZ „S” Ziemi Włodawskiej z przew. Piotrem Ćwikiem. 14 XI 1980 w Krasnymstawie powstał Komitet Koordynacyjny „S” Ziemi Krasnostawskiej z przew. Janem Huszczą, struktury ponadzakładowe w Chełmie, Włodawie, Krasnymstawie należały do Regionu Środkowo-Wschodniego z siedzibą w Lublinie.

XI 1980 do „S” w woj. chełmskim należało ok. 20 tys. osób z ok. 70 zakładów.

Od 9 XII 1980 organem prasowym MKZ „S” woj. chełmskiego (nast. Regionu Chełm) był „Biuletyn Informacyjny Regionu Chełmskiego”; w redakcji w różnych okresach m.in.: Marek Kokalski, Cezary Lipert, B. Mikus, Mirosław Przyłipiak, Barbara Szubert. IV–XII 1981 ukazywał się „Serwis Informacyjny NSZZ »Solidarność« Regionu Chełmskiego”, VI–X 1981 „Biuletyn Informacyjny NSZZ »Solidarność« Ziemi Krasnostawskiej” (w redakcji m.in. Kazimierz Głowacki i Aleksander Chudzik) oraz VII i IX 1981 „Samorządność. Okresowy Biuletyn Koła Inicjatyw Społecznych w Chełmie”, XII 1980 i II 1981 „Solidarność Nauczycieli Chełmskich. Biuletyn Informacyjny Międzyszkolnego NSZZ »Solidarność«”, II–III 1981 „Biuletyn Informacyjny Komisji Zakładowej NSZZ »Solidarność« w Chełmskich Zakładach Obuwia im. PKWN”.

XII 1980 pierwszy poważny konflikt między lokalnymi władzami a „S”: 12 i 15 XII 1980 w Urzędzie Wojewódzkim w Chełmie prowadzono rozmowy na temat podziału i sprzedaży mięsa w województwie. 15 XII delegacja MKZ początkowo nie została wpuszczona na spotkanie, następnie w czasie obrad nie osiągnięto porozumienia. 23 XII 1980 ogłoszono godzinną akcję protestacyjną, w której uczestniczyło 120 zakładów z województwa chełmskiego. 20 I 1981 przedstawiciele ok. 100 zakładów powołali Region Chełm, w przekonaniu, że mniejszy region pozwoli na sprawniejsze rozwiązywanie lokalnych problemów. Region Chełm obejmował woj. chełmskie, z wyłączeniem terenu MKZ we Włodawie.

Do I 1981 do „S” w woj. chełmskim należało ok. 30 tys. osób.

MKZ w Chełmie poparł stanowisko KK ws. wolnych sobót. 10 I 1981 w województwie do pracy nie przystąpiło ok. 65 proc. członków „S”.

28 II 1981 powołano Okręgowy KOWzP w składzie: Henryk Fotek, Anna Gałan, Zbigniew Herman, M. Kokalski, Janusz Kwieciński, Beata Lipczyńska, C. Lipert, Franciszek Lipert, B. Mikus, Józef Ogonowski, Zenobiusz Parszewski, M. Przyłipiak, B. Szubert, Eugeniusz Wilkowski; wydawano „Biuletyn Informacyjny Regionalnego Komitetu Obrony Więzionych za Przekonania” jako dodatek specjalny do

„Biuletynu Informacyjnego Regionu Chełmskiego”. 4 VI 1980 Okręgowy KOWzP w Chełmie zorganizował manifestację pod hasłem uwolnienia więźniów politycznych i zmniejszenia wyroku dla braci Jerzego i Ryszarda Kowalczyków.

14 III 1981 obradował I WZD Regionu Chełm; wyłoniono 97-osobowy ZR, w skład Prezydium ZR weszli: przew. B. Mikus (delegat na I KZD), wiceprzew. M. Przyłipiak, F. Lipert (delegat na I KZD), Janusz Białkowski, A. Chudzik, Józef Gorzała, Z. Herman, J. Huszcza (delegat na I KZD), J. Kwieciński, Ryszard Łączka, Maciej Psujek, Mirosław Ryl, Marian Smyk, B. Szubert, Janusz Żak.

27 III 1981 w okresie kryzysu bydgoskiego odbył się w regionie 4-godzinny strajk ostrzegawczy.

VIII 1981 największy konflikt między władzami wojewódzkimi a „S” w zw. z zatrzymaniem 2 i 19 VIII 1981 6 działaczy chełmskiej „S”, kolportujących plakaty związkowe, Prokuratura Rejonowa w Chełmie postawiła im zarzuty rozpowszechniania antypaństwowych plakatów (postępowanie umorzono etapami IX 1982-I 1983 na mocy dekretu o abolicji z 12 XII 1981).

24-25 X 1981 II WZD, skład ZR zmniejszono do 53 osób, przew. pozostał B. Mikus, wiceprzew. B. Szubert i F. Lipert; zjazd uregulował status MKZ w Krasnymstawie jako oddziału w ramach Regionu Chełm z prawem podejmowania decyzji dot. działalności związkowej, z wyjątkiem ogłaszania strajku.

28 X 1981 uczestnictwo chełmskiej „S” w strajku ostrzegawczym w ramach ogólnopolskiej akcji protestacyjnej ogłoszonej przez KK pod hasłem „O żywność i kontrolę społeczną”.

Po 13 XII 1981 w regionie nie doszło do strajków w zakładach, nieudaną próbę podjęło kilku pracowników Kombinatu Cementowego w Chełmie i Huty Szkła Nadbużanka w Woli Uhruskiej.

13 XII 1981 w całym woj. chełmskim (z ziemią włodawską i „S” RI należącymi do Regionu Środkowo-Wschodniego) internowano 52 osoby, do końca XII 1981 - 78 osób; do

końca 1982 łącznie ok. 100 osób.

Od I 1982 kształtowała się grupa koordynująca działalność podziemną w Chełmie. Od 1982/1983 jako RKK; przew. B. Mikus; Jan Darnia, Władysław Dmucha, Józef Gorzała, Ryszard Jankowski, Marian Jokisz, Marian Jonak, Alina Mikus, B. Szubert, E. Wilkowski, Roman Zych; RKK wydawała „Informator Regionalnej Komisji Koordynacyjnej NSZZ »Solidarność« Region Chełm”; kontynuacją był wydawany od I 1989 „Informator Międzyzakładowego Komitetu Organizacyjnego NSZZ »Solidarność« Region Chełmski”, X 1982 ukazał się 1 nr „Solidarności Ziemi Chełmskiej”; IV–VI 1982 członkowie i sympatycy „S” wydawali pismo „Wolant”.

Do 22 VII 1983 w Regionie Chełm wszczęto sprawy karne przeciwko przynajmniej 47 osobom: członkom i sympatykom „S” oraz grupom młodzieżowym, skazano 33 osoby, w większości przypadków orzeczono kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem ich wykonania lub umorzono sprawy na mocy ustawy o amnestii, 13 osób oddano pod dozór kuratora. Najwyższy wyrok otrzymał Janusz Sobański, członek chełmskiego ZR, oskarżony o przynależność do tajnego Polskiego Ruchu Oporu i nielegalne posiadanie broni. V 1982 Sąd Warszawskiego Okręgu Wojskowego skazał go na karę łączną 3 lat i 6 mies. pozbawienia wolności oraz karę dodatkową pozbawienia praw publicznych na okres 3 lat. 1984 na podst. przepisów ustawy z 21 VII 1984 o amnestii sąd złagodził karę do 2 lat pozbawienia wolności.

III–VI 1984 trwała największa akcja represyjna przeciwko działaczom chełmskiej „S”: rewizje, przesłuchania, zatrzymania objęły ponad 100 osób, 17 osób postawiono w stan oskarżenia pod zarzutem kontynuacji działalności związkowej poprzez druk i rozpowszechnianie ulotek i nielegalnych pism zawierających informacje godzące w interesy PRL oraz zbieranie składek na rzecz zdelegalizowanego związku, 24 VII 1984 Sąd Rejonowy w Chełmie umorzył postępowanie na mocy amnestii.

Po 13 XII 1981 ok. 20 osób spośród członków „S” w regionie wyemigrowało do krajów zachodnich z przyczyn politycznych.

1984, 1985 i 1988 akcje ulotkowe na rzecz bojkotu wyborów oraz monitoring frekwencji wyborczej prowadzony przez RKK podczas wyborów samorządowych i parlamentarnych.

W rocznice ważnych wydarzeń historycznych uczestnictwo działaczy i sympatyków „S” w mszach za Ojczyznę (w bazylice Narodzenia Najświętszej Marii Panny i w parafii św. Kazimierza w Chełmie), po których palono znicze, śpiewano pieśni patriotyczne. W ramach Duszpasterstwa Ludzi Pracy (działającego od 1985 przy parafii św. Kazimierza w Chełmie) inicjowano działalność kulturalną, wykłady z historii i inne.

Ok. 1987–1989 kontakt RKK z pracownikiem RWE, Romanem Żelaznym, b. działaczem „S” z regionu; za jego pośrednictwem na antenę trafiały informacje o sytuacji w Chełmie.

21 VIII 1988 wobec narastającej fali strajków w kraju apel RKK o zbiórkę pieniędzy na rzecz strajkujących, wydanie ulotki z wyrazami poparcia dla nich; w samym woj. chełmskim strajków nie podjęto.

16 I 1989 powstanie MKO „S” Regionu Chełmskiego; w składzie Sekretariatu: B. Mikus, B. Szubert, Janusz Rowicki, M. Jonak, E. Wilkowski, W. Dmuch, Alfred Łobiarz, R. Jankowski, w następstwie czego tajna RKK zawiesiła działalność.

6 IV 1989 powołanie KO „S” w Chełmie; przew. B. Mikus, który reprezentował Region Chełm w KO przy Przew. NSZZ „S” Lechu Wałęsie; 4 V 1989 zgłoszenie kandydatów KO „S” na senatorów: Andrzeja Szczepkowskiego i Eugeniusza Wilkowskiego, i kandydata na posła: Eugeniusza Ujasa; w II turze wyborów do parlamentu MKO w Chełmie poparł kandydata ZSL Zygmunta Karczewskiego; wszyscy dostali się do parlamentu.

1 XII 1989 na II WZD Ziemi Włodawskiej wybór Zarządu Oddziału z przew. Marianem Ścisłowskim. 2 XII 1989 II WZD Ziemi Krasnostawskiej; przew. został Marian Mączka. 9 i 10 XII 1989 III WZD Regionu Chełm, wybór ZR, przew. został B. Mikus, wiceprzew. Sławomir Rogucki, delegaci na KZD,

Region Chełm podzielony na 3 oddziały: Chełm, Włodawa i Krasnystaw. Do „S” należało w regionie ok. 6500 osób.

1992–1993 przew. ZR Gerard Łapiński, od 1993 Zdzisław Denysiuk. Na mocy uchwały KK NSZZ „S” z 15 V 2014 od VI 2014 rozwiązane struktury regionu; Oddział Chełm (w jego granicach także teren pow. krasnostawskiego) i odrębnie Oddział Włodawa weszły w skład Regionu Mazowsze NSZZ „S”. Od 2014 przew. Rady Oddziału Z. Denysiuk. W „S” w oddziale ok. 1400 osób.

Małgorzata Choma-Jusińska

[Region Chełm](#)

[Poprzedni Strona](#)
[Następny Strona](#)

[Zgłoś błąd](#)